

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet

Ref.nr.:

Statsråd: Sigrun Aasland

Saksnr.: 26/1496-

Dato: 18. september 2026

Forskrift om vern av Andfjorden marine verneområde og forskrift om endringer i forskrifter om marine verneområder

1. INNLEDNING

Klima- og miljødepartementet legger med dette frem forslag om opprettelse av Andfjorden marine verneområde / Ánddavierdasa mearrasuodjalanguovlu, i kommunene Andøy, Harstad og Senja, i fylkene Nordland og Troms. Verneforslaget omfatter et sjøareal på ca. 1848,5 km², hvorav ca. 1841,2 km² er nytt vernereal. Forslaget omfatter to delområder: Et større område på 1842,6 km² og et mindre område på 5,9 km² (Indre Selfjorden). Forslaget omfatter ikke privat grunn.

Andfjorden foreslås vernet som marint verneområde med hjemmel i naturmangfoldloven § 39, noe som innebærer at verneforskriften skal vedtas av Kongen i statsråd. Det foreslåtte området tilfredsstiller vilkårene i § 39 bokstavene a, b, d, f og g, da det:

- a) inneholder særegne eller representative økosystemer og som er uten tyngre naturinngrep
- b) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- d) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- f) har særskilt naturvitenskapelig verdi
- g) har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere bestemte arter.

Vern av det foreslåtte området bidrar til å oppfylle nasjonale og internasjonale mål og forpliktelser, jf. naturmangfoldloven § 46. Vern av området vil bidra til å oppfylle følgende nasjonale mål under resultatområdet Naturmangfold, jf. Prop. 1 S (2025-2026) for Klima- og miljødepartementet: "Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner". Vern vil også bidra til de nasjonale målene om bevaring av økosystemer og arter og naturtyper.

Videre vil vern av området bidra i gjennomføringen av internasjonale mål knyttet til marint vern, bl.a. FNs bærekraftsmål, og under Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og Konvensjonen om bevaring av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren (OSPAR). Etter vedtatt vern vil marine verneområder etter naturmangfoldloven bli rapportert til OSPARs liste over "marine protected areas".

Det foreslåtte verneområdet skal videre bidra til å nå de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33, herunder mål knyttet til:

- a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap
- b) arter og genetisk mangfold
- c) truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter
- e) områder med særskilte naturhistoriske verdier
- h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Verneforslaget er utarbeidet i henhold til reglene i naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen. Verneprosessen er også gjennomført i samsvar med rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven og etter forvaltningsloven. Prosessen har vært inkluderende. Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser, og verneforslaget er i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området.

Klima- og miljødepartementet foreslår samtidig å fastsette forskrift om retting av feil i forskrifter om marine verneområder, for å rette opp mindre skrivefeil og inkludere kartvedlegg i tidligere vedtatte forskrifter om marine verneområder. Dette forslaget har ikke vært på alminnelig høring da høring vurderes som «åpenbart unødvendig», jf. forvaltningsloven § 37 tredje ledd bokstav c. Endringsforskriften omtales ikke nærmere i det følgende.

2. NÆRMERE OM OMRÅDET

Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden omfatter arealer helt nord i Nordland og helt sør i Troms. Det strekker seg fra havområdet utenfor Andøya og videre innover fjorden, og inkluderer Andfjorden og indre del av Selfjorden. Området omfatter arealer i kommunene Andøy, Harstad og Senja.

Innenfor det foreslåtte marine verneområdet ligger Bleiksøya naturreservat, Holmenvær landskapsvernområde med dyrelivsfredning, Steinavær landskapsvernområde med dyrelivsfredning og Flatøya landskapsvernområde med dyrelivsfredning. I tillegg grenser delområdet Indre Selfjorden til Ånderdalen nasjonalpark.

Områdene som foreslås vernet er i kommunale planer hovedsakelig avsatt til allmenne flerbruksområder for natur, ferdsel, fiske og friluftsliv. Innenfor disse arealene er fiske ofte synliggjort som en særlig viktig interesse. 60 prosent av arealene overlapper med

båndleggingssoner for Forsvarets skyte- og øvingsfelt i sjø. I tillegg overlapper deler av det foreslåtte verneområdet med hensynsonen for Vestbyen statlig sikret friluftsområde i Andøy kommune.

2.1. Naturforhold og verneverdier

Det foreslåtte verneområdet har et svært variert og spesielt undersjøisk landskap. Området ligger der sokkelen er på sitt smaleste langs norskekysten. Bleiksdjupet, som er en tusen meter dyp canyon, skjærer seg inn i sokkelen og bidrar til at næringsrikt dypvann føres opp i høyere vannmasser, slik at de blander seg med kyststrømmen, som gjør en sving innom Andfjorden. Det gjør at fjordområdet får en stor variasjon i det undersjøiske naturmangfoldet, og er hjem for arter som normalt lever på mye dypere vann. Størrelse, spennvidde fra kyst til hav, plassering i forhold til kyststrømmen, stor variasjon i naturmangfold og begrenset påvirkning, gjør at området også er egnet som referanseområde for forskning og overvåking.

Området rommer korallrev, korallskoger, svampskoger og sjøfjærsamfunn. Andfjorden har noen av de best bevarte korallforekomstene langs norskekysten. Det finnes også grunne naturtyper som tareskoger, skjellsandbunn og ruglbunn i området. Felles for alle disse naturtypene er at de leverer viktige økosystemtjenester i form av yngle-, oppvekst- og beiteområder for mange høstbare fiskeslag. Dette gir igjen grunnlag for et rikt fiskeliv, samt store forekomster av hval og sjøfugl.

I det foreslåtte marine verneområdet er det gjort registreringer av artene øyekorall, bambuskorall, sjøtre og korallarten *Anthelia fallax*, som alle er vurdert som nær truet (NT) på Norsk rødliste for arter (2021). Det er også gjort registreringer av naturtypene bambuskorallskog og nordlig sukkertareskog, som begge er vurdert som sterkt truet (EN) på Norsk rødliste for naturtyper (2018). Andre hensynskrevende naturtyper som registrert i området er korallrev, hardbunnskorallskog, svampspikelbunn og nordlig stortareskog, som alle er vurdert som nær truet (NT) på Norsk rødliste for naturtyper (2018). Naturtypene ruglbunn, svampskog og sjøfjærbunn, som er på OSPAR-konvensjonens liste over truede og minkende habitater, er også registrert i området. Det er registrert flere israndavsetninger som stammer fra avslutningen av siste istid.

Innenfor det foreslåtte verneområdet er det foreslått å opprette tre beskyttelsesområder for spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold, merket sone A, B og C i forslag til verneforskrift. Sone C inneholder naturtypen bambuskorallskog. Sone B inneholder ett av de største og best bevarte kystnære korallrevene langs norskekysten. Verdiene i sone A er ikke like godt kartlagte som de i sone B og C, men modelleringer utført av Havforskningsinstituttet og funn fra fiskere tyder på at det er betydelige naturverdier også i denne sonen. Det er gjort flere registreringer av både korallrev, hornkorallskoger, svampskoger, sjøfjærsamfunn og områder med kalkalger, som alle er sårbare og viktige naturtyper.

I tillegg er to delområder foreslått som referanseområder for å studere effektene av henholdsvis bunntål og snurrevad. Områdene ligger nordvest for Andøya og nord for Andøya, og er markert

som sone D i verneforskriften og vernekartet. Områdene skal samtidig fungere som referanseområder for regional vannkvalitet i kyststrømmen.

I beskyttelses- og referanseområdene er det foreslått strengere restriksjoner enn i det øvrige verneområdet

2.2. Andre interesser knyttet til det foreslåtte verneområdet

Andfjorden er kjent for fiskeri, naturbasert reiseliv, akvakultur og rom- og forsvarsvirksomhet. Det pågår både gods- og persontransport forbi, gjennom og rundt om i det foreslåtte verneområdet.

Høsting av levende marine ressurser

Det foreslåtte marine verneområdet er en del av et sammenhengende nasjonalt viktig fiskeriområde utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Det foregår fiske etter skrei og en rekke andre høstbare arter. Fiskeriaktiviteten er spesielt stor i perioden 15. september til 15. mai. Det fiskes med garn, line og juksa i det meste av det foreslåtte verneområdet. Fiske med snurrevad og bunntål, som gir påvirkninger på sjøbunnen, foregår hovedsakelig i de ytre områdene lengst fra kysten.

Fiskefeltene inne i Andfjorden er av stor betydning for kystfiskere og lokalsamfunn nær kysten. Rekreasjonsfiske er også utbredt nært både Senja og Andøya, og det finnes flere reiselivsbedrifter i området som spesialiserer seg på turistfiske.

Det har tidligere foregått tråling etter reker i området, men de etablerte rekefeltene på østsiden av Andøya har vært lite brukt de siste 20 årene da det generelt er mindre reker langs norskekysten enn tidligere. Det er registrert flere skjellområder i området, men det er ikke kjent at det blir høstet skjell fra disse feltene. Det drives også med fangst av krabbe i området. Det er ikke tillatt med tarehøsting i området.

Akvakultur

I ytre del av Selfjorden og Leikvika er det i dag lakseoppdrettsanlegg på fem lokaliteter. På Andøya er det ett eksisterende landbasert lakseoppdrettsanlegg som er under utbygging, samt to planlagte landbaserte anlegg. Alle anleggene ligger utenfor den avgrensningen av verneområdet som nå foreslås.

Samisk næringsgrunnlag

Det er kjent at både Andøy, Senja og Harstad har vært bebodd og brukt av sjøsamere langt tilbake i tid. Det finnes samiske kulturminner i alle de tre kommunene. Det blir dermed lagt til grunn at det også i dag foregår sjøsamisk fiske i det foreslåtte marine verneområdet.

Som minoritet og urfolk har samene et særlig vern i nasjonal og internasjonal lovgivning. I denne sammenheng innebærer dette et vern av retten til fiske som materielt kulturgrunnlag, og retten til å

delta i beslutningstaking som berører dette fisket. Denne fiskeretten er delvis nedfelt i lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 21 fjerde ledd. På bakgrunn av denne rettigheten har fiskerimyndighetene innført en kystfiskeordning som innebærer en garantert tilleggskvote til fartøy i åpen gruppe i fisket etter hyse, sei og torsk i kommuner med sjøsamisk bosetning. I dag inngår Andøya, Senja og Harstad kommuner ikke i denne ordningen, men deltakerloven åpner for at ordningen kan utvides til andre områder med sjøsamisk tilstedeværelse.

Forsvarets virksomhet

Forsvarets skyte- og øvingsfelt overlapper med 60 prosent av det foreslåtte verneområdet. Andfjorden er et av de viktigste øvingsområdene for Sjøforsvaret i Norge. Stort areal kombinert med skjernet beliggenhet gjør Andfjorden særlig godt egnet for øvelser. Skytefeltene i Andfjorden muliggjør store, sammensatte øvelser og samvirke med andre allierte styrker. Med unntak av skyting mot landmål, dekker skytefeltene i Andfjorden alle aktuelle kapasitetsbehov som Sjøforsvaret har.

Det kan skilles mellom øving med stridsammunisjon (våpen med sprengladning) og øvingsammunisjon (våpen uten sprengladning). Øvingsammunisjon vil i all hovedsak kun etterlate seg granatens metallhylse (stål) som avfall i havet og gir derfor lav påvirkning på havmiljøet. Bruk av øvingsammunisjon gir lavere kostnader, og utgjør størstedelen av øvelsesbehovet til Forsvaret. Forsvaret har likevel også et behov for å teste og øve med stridsammunisjon for å opprettholde kompetansen på bruken av disse. Stridsammunisjon kan detonere i luft, på vannoverflaten eller i vannsøylen (undervannssprengning). Våpen som detonerer i vannsøylen benyttes sjeldent. Stridsammunisjon som ikke detonerer, vil synke ned på havbunnen og gi en såkalt blindgjenger, som gir en risiko for detonasjon på et senere tidspunkt. Forsvaret vil av og til ha behov for å sprengte slike blindgjengere.

Forsvarsindustri

Andøya Space AS legger til rette for våpentesting og militærøvelser for norske og utenlandske styrker i sjøområdene rundt Andøya. I tillegg utvikler og tester de ut egen våpenteknologi. Testskyting foregår typisk ved at en flåte blir fortøyd og beskyttet. Andøya Space oppgir å bruke et skyte- og øvingsområde som omfatter om lag 90 prosent av det foreslåtte marine verneområdet. Andøya Space oppgir også at de i dag ikke opererer med våpen som detonerer under vann, men de vil av og til ha behov for å sprengte blindgjengere.

Romfartsvirksomhet

Andøya Space AS har et rakettskytefelt i Oksebåsen, der det skytes opp forskningsraketter og slipp av vitenskapelige ballonger. I tillegg er det nylig åpnet en utskytingsrampe for større satellittbærende raketter på Nordmela, som ligger på Andøya, sør for det foreslåtte verneområdet. Oppskytingene av forskningsrakettenes medfører nedfall av rester fra drivstofftanker til sjø innenfor luftfartsområdet som overlapper med det foreslåtte verneområdet nord-vest for Andøya.

Drivstofftankene til de større satellittbærende rakettene lander lengre ut, men sikkerhetssonen til rakettene berører deler av det foreslåtte verneområdet.

Friluftsliv, rekreasjon og turisme

Andfjorden brukes til ulike typer friluftsliv, herunder fritidsfiske og bruk av fritidsbåt. I tillegg grenser verneforslaget til mange holmer, øyer, bukter og strender som innbyr til friluftsliv i strandsonen.

Andfjorden er viktig for naturbasert reiseliv. Reiselivsnæringen i Andøy er i stor grad opplevelses- og aktivitetsbasert reiseliv, der hvalsafari og fugletitting er viktige attraksjoner. Det er også en del fisketurisme. Dette er aktiviteter som skjer med båttransport ut fra havnene på Andenes og Bleik.

Reiselivsnæringen på Senja består av en rekke småskala reiselivsbedrifter. Turistene kommer hovedsakelig til Senja på grunn av naturbaserte opplevelser som turgåing, fiske, nordlys og lignende, der det blant annet arrangeres turer til Ørja og Langværan.

Skipstrafikk, farleder og havner

I det foreslåtte verneområdet finnes to hovedfarleder (Gavlfjorden – Andenes og Innseiling Andfjorden), samt fire bifarleder (Andfjorden, Vågsfjord – Gryllefjord, Selfjord og Skrolsvik) med tilhørende sjømerker, fyrlykter os. Farledene er av stor betydning, ikke bare for person- og godstransport, men også reiseliv og friluftsliv. Grensene for det foreslåtte verneområdet er trukket slik at det meste av havner og større kaianlegg ligger utenfor verneforslaget. Det er ingen nødhavner innenfor det foreslåtte verneområdet.

Kabler og rørledninger

Det er en rekke ulike kabler og rørledninger innenfor det foreslåtte verneområdet, bl.a. går Svalbardkabelen gjennom området. Det er videre kjent at det ligger kraftkabler i fjordene langs Senjakysten og ved Meløyvær. Det ligger også en rørledning mellom Krøttøya og Gardsøya (Meløyvær). Det antas at det i tillegg finnes en del avløpsledninger som går ut i sjø i områder der strandsonen er bebodd.

Forskning

Andfjorden brukes jevnlig til forskning. Gjennom MAREANO-programmet er det gjort en rekke kartlegginger av dybde, bunnforhold, biologisk mangfold, naturtyper og forurensing i Andfjorden. Deler av området var inkludert i Astafjordprosjektet (2002-2012), som var et pilotprosjekt for utarbeidelse av marine grunnkart. Det har også vært gjennomført mye hvalforskning i det foreslåtte verneområdet, herunder knyttet til hvalsafarimiljøet på Andenes.

Kulturminner

Det foreslåtte verneområdet inngår i et kulturhistorisk landskap med kulturminner som viser en kystbosetning som strekker seg mange tusen år tilbake i tid, og forteller om hvor viktig utnyttelse av ressursene i havet har vært for området. Det er imidlertid ikke gjort funn av kulturminneverdier under vann i utredningsområdet. Deler av det foreslåtte marine verneområdet i Andfjorden overlapper med kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA).

3. VERNEPROSESSEN

3.1. Bakgrunn

Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden var blant de 36 kandidatområdene for marint vern som ble utpekt i tilråningen fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. Utvalget var bredt sammensatt og ble nedsatt av daværende Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) i samråd med daværende Fiskeridepartementet (nå Nærings- og fiskeridepartementet) og daværende Olje- og energidepartementet (nå Energidepartementet) i 2001. På bakgrunn av bl.a. analyse av utbredelsen til bunnlevende marine arter ble kysten delt inn i tre biogeografiske regioner. Potensielle områder ble delt inn i seks kategorier. Utvalget vektla at det skulle velges ut områder fra hver av de seks kategoriene innen hver av de tre biogeografiske regionene. Utvalgte pekte på at det vil ta mange år før en har god oversikt over det biologiske mangfoldet i våre marine områder, og la til grunn at det er kjent at det er en sammenheng mellom forekomst av planter og dyr og bunnforholdene generelt. Ulike organismer finnes på mudderbunn, sandbunn, stein- og grusbunn og fjellbunn. Andre fysiske miljøforhold, som lys, dyp, saltholdighet og havstrømmer, spiller også avgjørende roller for forekomst og utbredelse av arter.

Utvalget ga sin endelige tilråding i 2004. Utvalget vurderte at de 36 områdene til sammen representerte et godt og balansert utvalg av undersjøisk natur fra kysten og skjærgården. Ved utvelgelse ble særegenhet og representativitet sett i forhold til regioner og kyststrekninger vektlagt. Det ble også vektlagt at områdene skulle være lite påvirket og at de kunne tjene som referanseområder for forskning og overvåking.

3.2. Kunngjøring og oppstart

Klima- og miljødepartementet ga oppdrag om oppstart av verneprosess for Andfjorden 18. april 2017, og Miljødirektoratet ga oppdrag til statsforvalterne (daværende fylkesmennene) 20. april 2017. Melding om oppstart av ble sendt ut til berørte parter 24. august 2018, med utgangspunkt i et område som da omfattet 1667 km².

Statsforvalterne gjennomførte flere møter med de berørte kommunene både på politisk og administrativt nivå. Det har blitt opprettet referansegrupper med lokale representanter fra

henholdsvis fiskeriinteresser og naturverninteresser, samt referansegruppe bestående av planleggere fra de berørte kommunene, som har gitt råd underveis i verneplanprosessen.

I tillegg har det vært en rekke møter og dialog med Flakstadvåg laks AS, Andfjord Salmon AS, Søndre Torsken fiskarlag, Andøy fiskarlag, Fiskebåt, Andøya Space AS, Avinor, Havforskningsinstituttet, Norsk institutt for vannforskning, Nordland fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Forsvarsbygg, Forsvarets forskningsinstitutt, Whale2Sea, Sabima, Sametinget, Fiskeridirektoratet, Kystverket, Norges geologiske undersøkelser, Avinor og Norges vassdrag- og energidirektorat.

Planer for verneområder større enn 250 km² skal alltid ha planprogram og konsekvensutredning, jf. forskrift 21. juni 2017 nr. 854 om konsekvensutredninger. Da det aktuelle området i Andfjorden er vesentlig større enn dette, ble området nærmere utredet i tråd med reglene i denne forskriften. Berørte parter ble tidlig tatt med på råd og fikk stor innflytelse da statsforvalterne utarbeidet forslag til utredningsprogram, herunder gjennom arbeidsmøter og drøftinger av alternativer og utredningsbehov. Utredningsprogrammet ble fastsatt av Miljødirektoratet 4. mars 2020.

For å sikre et godt faglig grunnlag for konsekvensutredningen og den videre prosessen, fikk Havforskningsinstituttet oppdrag om å gjøre en sammenstilling og analyse av tidligere data på marinbiologisk mangfold for utredningsområdet. Denne rapporten ble levert sommeren 2020. Videre har Fiskeridirektoratet kartlagt og verdisatt fiskeriaktiviteten i utredningsområdet og intervjuet lokale fiskere om hvor det finnes viktige marine naturtyper, f.eks. korallrev, korallskog og svampekog.

Våren 2020 ble det gjennomført en offentlig anskaffelse om utarbeidelse av konsekvensutredning for marint vern i Andfjorden. Konsekvensutredning ble utarbeidet høsten 2020 og vinteren 2021. I prosessen ble ulike avgrensningsalternativer vurdert. Konsekvensutredningen omfatter seks ulike alternativer med en spennvidde fra 1551 km² til 1964 km². Konsekvensutredningen ble presentert for alle brukerinteresser våren 2021. I etterkant hadde statsforvalterne møter med alle brukerinteresser for å fange opp forhold som de mente konsekvensutredningen ikke hadde avklart tilstrekkelig. I denne prosessen ble det tydelig at bambuskorallforekomstene i indre deler av Andfjorden og korallrevet nord for Steinavær ikke var tilstrekkelig avgrenset for å kunne avklare reguleringer av fiske i disse områdene. Disse områdene ble derfor ytterligere kartlagt av Havforskningsinstituttet våren 2022.

Videre ble det høsten 2021 og vinteren 2022 innhentet to forvaltningsråd fra Havforskningsinstituttet om etablering av områder for vannovervåking, strømmodellering og korallers følsomhet for undervannsdetoneringer.

3.3. Konsultasjoner med Sametinget

Som urfolk har samene, i henhold til ILO-konvensjon nr. 169, rett til å bli konsultert i saker som kan få direkte betydning for dem. I 2007 ble det inngått avtale mellom Sametinget og Klima- og

miljødepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder. I tråd med disse retningslinjene ble det i 2010 opprettet et felles arbeidsutvalg for marint vern i Nordland, Troms og Finnmark, som har bistått statsforvalterne i arbeidet med marint vern. I løpet av prosessen har arbeidsutvalget hatt fire møter. Innspill fra Sametinget i denne saken er fulgt opp gjennom arbeidsutvalget og gjennom alminnelig høring av saken. Sametinget har i forbindelse med alminnelig høring av saken uttrykt at det på det nåværende tidspunkt ikke ser behov for ytterligere konsultasjon.

3.4. Høring

Statsforvalterne sendte forslag til verneforskrift på offentlig høring 11. april 2023, med høringsfrist 30. juni 2023. I forbindelse med høringen av verneforslaget ble det holdt åpne folkemøter på henholdsvis Andenes, Harstad, Kaldfarnes og Rødsand.

Følgende ga innspill til høringsforslaget: Andfjord Salmon AS, Andøy kommune, Fiskebåt, Fiskeridirektoratet, Flakstadvåg Laks AS, Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms, Folkeaksjonen Leve Havet, Forsvarsbygg, Harstad kommune, Havforskningsinstituttet, Kystverket, Nord Fiskarlag, Nordland fylkeskommune, Nord Universitet v/ Prof. Mark Costello, Nordanett, Norges vassdrags- og energidirektorat, Oljedirektoratet, Olje- og Energidepartementet, Pelagisk forening, Sametinget, Senja kommune, Senja MGD, Sjømat Norge, Sjømatbedriftene, Sjømatklyngen Senja, Troms og Finnmark fylkeskommune (nå delt), Universitetsmuseet UiT Norges arktiske universitet, Whale2Sea, WWF Verdens naturfond, Ånderdalen nasjonalparkstyre, samt tre privatpersoner.

Basert på innspillene ble det gjort flere endringer i forslag til verneforskrift og avgrensning.

Innspillene fra Forsvarsbygg og Havforskningsinstituttet synliggjorde for statsforvalterne at all bruk av eksplosiver, også i vannoverflaten, vil innebære risiko for skade på naturmangfoldet på sjøbunnen ved sprenging av disse. Statsforvalterne gjennomførte på bakgrunn av dette en begrenset høring hvor det ble foreslått innstramminger i verneforskriften når det gjelder detoneringer. Disse forslagene ble sendt på offentlig høring 8. mars 2024, med frist for innspill satt til 5. april 2024.

Følgende ga innspill til denne høringen: Andøya Space Defence AS, Fiskebåt, Forum for natur og friluftsliv Troms, Forsvarsbygg og Nord Fiskarlag.

I det følgende omtales noen sentrale temaer og innspill knyttet til høringene.

Generelle merknader, holdninger til vern og verneprosessen

Harstad kommune, Havforskningsinstituttet, Nord Fiskarlag, Nordland fylkeskommune, Sjømat Norge, Sjømatbedriftene, Sjømatklyngen Senja, Troms og Finnmark fylkeskommune (nå delt), Whale2Sea og WWF Verdens naturfond uttaler at de er positive til etablering av Andfjorden marine verneområde. Flere viser til at vern av Andfjorden vil være et viktig bidrag for å nå det

nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg norsk natur for kommende generasjoner, og Norges forpliktelser gjennom naturavtalen.

Havforskningsinstituttet mener at forslaget til opprettelsen av et såpass stort verneområde som vist og omtalt i høringsforslaget er udelt positivt både på kort sikt og for kunnskapsinnhenting og bedre forvaltning på lengre sikt. Det vises til betydningen av god lokal forståelse for vernet, og muligheter for å justere innholdet i vernet etter hvert som man får mer kunnskap om hvordan vernet virker, bl.a. gjennom en regelmessig oppfølging av Fiskeridirektoratets Andfjord-prosjekt om bærekraftig høsting av kystnære bestander. Det pekes på at forskning viser at vern er et nyttig verktøy i en overgang fra tradisjonell en-bestandsforvaltning til en økosystembasert forvaltning, men at dersom fiskeri ikke reguleres av vernet, er det lite som tyder på at man kan forvente positive/ønskede effekter av vernet på arter og bestander. Havforskningsinstituttet peker videre på at det er viktig å verne de rike skjellsandforekomstene og den sårbare stortareskogen på vestsiden av Andøya, samt gyteområder for både rognkjeks, rødspette og torsk på østsiden av Andøya.

Fiskeridirektoratet er generelt opptatt av at det ikke innføres et mer omfattende og strengere vern enn nødvendig, og at det tillates bærekraftig bruk av både de levende marine ressursene og sjøarealene med metoder og i et omfang som ikke er til skade for verneformålet. Fiskeridirektoratet vurderer at høringsforslaget slik det foreligger nå generelt ivaretar denne balansen, både når det gjelder de levende marine ressursene som utnyttes av fiskerinæringen, samt i fritids- og turistfiske.

Nord Fiskarlag skriver at det er helt avgjørende at vi klarer å ivareta havet, kysten og bestandene på best mulig måte over tid. Nord Fiskarlag understreker videre at de er fornøyde med hvordan prosessen har vært lagt opp, både med tanke på grad av medvirkning, men også hvordan merknader har blitt fulgt opp.

Folkeaksjonen Leve Havet mener at det må være et strategisk mål at Andfjorden marine verneområde kan bli et kjerneområde i et mye bredere nettverk av verne- og bærekraftige brukssoner rundt hele Lofoten, Vesterålen og Senja.

Whale2Sea anser etablering av det foreslåtte verneområdet som svært positivt av flere grunner, også i forbindelse med turisme, ettersom dette gir «økt status» til havområdet, samt bidrar til en ny dimensjon knyttet til kunnskapsformidling. Whale2Sea ønsker å fremheve områdets viktighet for flere hvalarter i tillegg til at området er den eneste plassen i Norge der man kan drive med helårlig hvalturisme og hvalforskning.

Senja kommune og Sjømat Norge ber om at verneområdets størrelse og utstrekning vurderes begrenset, slik at framtidige muligheter for næringsutvikling hensyntas, og ikke underlegges begrensninger som ikke samsvarer med lokale interesser og bruk.

Sjømatklyngen Senja, Sjømatbedriftene og Sjømat Norge er opptatt av at etablering av det marine verneområdet ikke får konsekvenser for lokalt næringsliv. Sjømatklyngen Senja uttrykker bekymring for at verneforslaget ikke tar inn over seg i tilstrekkelig grad at sjøområdet også er av

stor viktighet for verdiskapning og arbeidsplasser som igjen er viktig for å opprettholde bosetningen i området. Sjømatklyngen Senja er bekymret for at man nå setter av et område som er av et unaturlig stort omfang, uten å følge det opp tilstrekkelig. Da får området liten eller ingen nytteverdi for storsamfunnet.

Flakstadvåg Laks AS skriver at Andfjorden er et naturlig område for videreutvikling av havbruket. Bedriften mener at slik forslaget til verneforskrift er utformet, vil det utelukke konkurransedyktig akvakulturvirkksomhet i det foreslåtte verneområdet. I et slikt perspektiv støtter de forslag om kun å verne de viktigste verneverdiene med et tilpasset areal.

Avgrensning av området

Basert på konsekvensutredningen og innspill til denne, sendte statsforvalterne to alternativer på høring. Alternativ A omfattet ca. 1965 km² og dekket alle arealene som hadde vært utredet gjennom oppstartsprosessen. Alternativ B omfattet ca. 1848 km² og innebar at Selfjorden og ytre del av Sifjorden ikke inngikk i verneforslaget.

Alternativ A (omfatter hele utredningsområdet)

Havforskningsinstituttet, FNF Troms, Folkeaksjonen Leve Havet, Ånderdalen nasjonalparkstyre, WWF Verdens naturfond, Whale2Sea, samt to privatpersoner anbefaler vernealternativ A, og viser til at dette sikrer at verneområdet blir et tydelig transekt fra kyst til hav. Det vises også til at dette vil binde det marine verneområdet sammen med Ånderdalen nasjonalpark.

Havforskningsinstituttet understreker det er viktig å inkludere ytre og indre Selfjord for å få med en åpen fjord og en terskelfjord i verneområdet. Havforskningsinstituttet mener at nåværende akvakulturanlegg bør utnyttes til å utvikle en driftsform/driftsformer som er forenlig med marint vern.

WWF Verdens naturfond mener Selfjorden og områdene utenfor Sifjorden må være en del av verneområdet. Selfjorden er et av seks hovedelementer i det marine vernet som "Rådgivende utvalg for marin verneplan" foreslo i 2004. Et vern av Selfjorden er også viktig for å oppfylle forpliktelsene i naturavtalen om økologisk sammenheng og beskyttelse mot skadelig påvirkning fra menneskelig aktivitet som forurensning. Næringsvirkksomheten tilpasses naturverdiene og ikke omvendt. Selv om disse områdene er preget av menneskelig aktivitet er det avgjørende at fremtidig aktivitet - både eksisterende og mulig ny aktivitet - i disse områdene vurderes i henhold til verneformålet, og det bør vurderes restaureringstiltak for å øke naturverdien i områdene.

FNF Troms mener alternativ A er det beste alternativet, og viser også til forpliktelsene som Norge har gjennom naturavtalen, som innebærer et behov for fortgang i arbeidet med marint vern. FNF Troms mener for øvrig at naturverdiene i Indre Selfjorden er undervurdert. Terskelen til Indre Selfjorden er et høyproduktivt område som innbefatter en koloni med fiskemåke (rødlistet), en koloni med terner og en koloni med steinkobbe. I tillegg er det observert rødlistede arter som havert, gråmåke, teist og tjeld. Innenfor terskelen er et område med ruglbunn av ukjent

utstrekning som er kjent for kystfiskerne på Rødsand. Naturtypen regnes som sårbar da regenerering tar lang tid om den utsettes for skade.

Ånderdalen nasjonalparkstyre foretrekker Alternativ A og ser det som viktig at transektet får med seg variasjonen fra de indre delene av Selfjorden til de dype havområdene på utsiden av Andøya. Nasjonalparkstyret ser samtidig viktigheten av å ha en bærekraftig akvakulturvirkksomhet i området, da det er viktig for den lokale verdiskapingen og for å opprettholde bosetting i området. Ånderdalen nasjonalparkstyre peker videre på at dersom man i prosessen velger å gå for Alternativ B bør Statsforvalteren se på muligheten til å gjøre om verneforslaget slik at det er kun den ytre delen av Selfjorden som tas ut og at den Indre delen blir med i det marine vernet, som et viktig referanseområde. Et annet alternativ er at man ser på mulighetene å innlemme Indre Selfjorden som en del av Ånderdalen nasjonalpark, tilsvarende verneforslaget i forbindelse med verneplan for kystregionen i Troms fra 2004. Da vil man kunne få opprettholde målet med å få et størst mulig representativt havområde som et referanseområde.

Alternativ B (Selfjorden og ytre del av Sifjorden er tatt ut)

Senja kommune, Troms og Finnmark fylkeskommune, Flakstadvåg Laks AS, Sjømatklyngen Senja, Sjømat Norge og Fiskeridirektoratet foretrekker vernealternativ B.

Fiskeridirektoratet mener at fordelene med å inkludere Selfjorden i verneområdet, ikke oppveier ulempene, og mener derfor at Selfjorden bør tas ut av verneforslaget. De viser til at det ikke er funnet sårbare verneverdier i Selfjorden. De trekker videre fram at Selfjorden er et viktig område for akvakulturnæringen, og at dersom Selfjorden inkluderes, vil dette legge begrensninger på utviklingen av akvakulturnæringen i fjorden. De poengterer at fordelene med å utelate Selfjorden er at det vil bidra til å holde verneområdet uten større grad av ytre påvirkning, da akvakulturvirkksomheten ikke vil foregå inne i det vernede området. Strømmodelleringer viser at utslipp fra akvakulturvirkksomheten i Selfjorden vil følge havstrømmen langs land på Senja nord-østover og ikke påvirke det øvrige verneområdet.

Senja kommune ønsker å styre utviklingen i Selfjorden for fremtidig næringsutvikling gjennom egen kommuneplanlegging. Kommunen mener at utredningene viser at Selfjorden ikke har de samme naturverdiene som man finner ute i Andfjorden, og at det derfor vil være rett å vektlegge den samfunnsmessige verdien i dette området sterkest, og ikke ta med Selfjorden i det fremtidige vernet.

Troms og Finnmark fylkeskommune mener at alternativ B er det beste kompromisset mellom verneinteresser og de samfunnsinteresser som fylkeskommunen representerer. Å ta Selfjorden ut av verneområdet, slik det foreslås i alternativ B, vil gi en relativt liten negativ konsekvens for verneformålet, samtidig gi en mye mindre negativ konsekvens for bosetting og virksomhet på denne delen av Senja enn alternativ A. Alternativ B vil ivareta begge samfunnshensyn på en tilfredsstillende måte. Fylkeskommunen trekker frem at Andfjorden er et svært viktig område for tradisjonell fiskeriaktivitet og fiskeoppdrett. Fylkeskommunen legger derfor til grunn for sin

tilslutning til alternativ B at både nåværende og framtidig sjøbasert næringsvirksomhet i Andfjorden, i det alt vesentlige kan foregå uten hindring av de vernetiltakene som ligger i alternativ B.

Flakstadvåg Laks AS og Sjømat Norge mener at det å ta ut Selfjorden fra vernet er en forutsetning for at bedriften og samfunnet på Senja og i Troms, der selskapets aktivitet er en hjørnestein, gis mulighet til å drive og videreføre en konkurransedyktig virksomhet fremover.

Sjømatklyngen Senja mener vernealternativ B best ivaretar de samfunnsøkonomiske og næringsmessige interessene i området, men at verneplanområdet bør avgrenses ytterligere av hensyn til framtidig næringsutvikling.

Andre innspill

Andøy kommune mener verneplanens avgrensning ikke har tatt opp i seg gjeldende arealbruk i kommuneplanen og da særlig eksisterende småbåthavner, fiskerihavner og kaianlegg på Fiskenes, Skarstein, Breivikøyra, Torvindustrien, Kvalnesberget, Bleik hamn og kaianlegget på Stave. Andøy kommune ber om at den videre avgrensningen revideres i samarbeid med kommunen. Kommunen mener videre at det ikke er samsvar mellom verneforslaget og reguleringsplanene til Andfjord Salmon sine industriparker på henholdsvis Kvalnes, Breivik og Fiskenes.

Nordland fylkeskommune ber om at eksisterende bruk av arealer legges til grunn for verneplanforslaget og ber om at avgrensningen revideres i samarbeid med Andøy kommune, Nordland fylkeskommune mener videre at eksisterende næringsaktivitet generelt og spesielt eksisterende og planlagt akvakulturvirkosomhet i form av matfiskanlegg på land på Andøyas østside, må sikres utvikling gjennom å trekke vernegrensen en nautisk mil ut fra land på hele strekningen på Andøyas østside fra vernegrensen i sør til Bleiksstranda i nord-vest. De viser til at dette vil sikre økt forutsigbarhet for både eksisterende næringsaktivitet og matfiskanleggene i den videre planleggings-, utbyggings- og driftsfasen, samtidig som verneformålet blir ivaretatt.

Fiskeridirektoratet ber Statsforvalteren om å vurdere om utslippsområdene til lokalitetene Kvalnes, Breivik og Fiskenes bør grenses ut evt. at de får fleksible akvakultursoner for fysiske driftsendringer i et avgrenset område.

Andfjord Salmon AS mener at gjennomførte kartlegginger og spredningsmodelleringer viser at utslipp fra lokalitetene Fiskenes, Breivik og Kvalnes ikke påvirker sårbare naturverdier i Andfjorden og videre at vernegrensen bør justeres på østsiden av Andøya for å skape forutsigbarhet for disse lokalitetene. Andfjord Salmon AS mener at samfunnsinteressene på Andøya må veies opp mot naturverdiene på østsiden av Andøya, på lik linje med Selfjorden som vurderes tatt ut av verneplanen. Sjømatbedriftene og Sjømat Norge støtter dette forslaget.

En privatperson foreslår å legge vernegrensen 500 meter fra land.

Høsting av levende marine ressurser

Nord Fiskarlag oppsummerer at restriksjoner knyttet til fiskeri i hovedsak vil være i de foreslåtte beskyttelsesområdene og referanseområdene for fiske med henholdsvis snurrevad og bunntål.

Fiskebåt og Pelagisk forening er kritisk til enhver begrensning i fiskeriaktivitet, da dette vil være svært uheldig for fiskeflåten og fiskeindustrien i området. Det vises til at det allerede er svært utfordrende å drive fiske i området på grunn av store sjøareal beslaglegges i kortere eller lengre perioder av rakettoppskytingen til Andøya Space og skyte- og øvingsaktiviteten til Forsvaret. Det nevnes også at det utredes havvind i utkanten av det foreslåtte verneområdet, som kan innebære ytterligere beslaglegging av viktige fiskefelt dersom disse realiseres. Pelagisk forening mener restriksjonene i det foreslåtte vernet også må ses i sammenheng med dette, og at det nylig ble innført strenge begrensninger på fiskeriaktivitet knyttet til fartøystørrelse langs hele kysten av Nordland, Troms og Finnmark.

Fiskeridirektoratet anbefaler at det tydeliggjøres at utvidelse av verneformålet til vannsøylen i referanseområder for vannkvalitet, ikke vil legge restriksjoner på pelagisk fiske, som ikke berører bunnen.

Fiskeridirektoratet anbefaler videre at henvisningen i verneforskriften til “tradisjonell låssetting av fisk” endres til “låssetting av fisk”. Dette for å unngå tolkningsspørsmål knyttet til hva som ligger i begrepet “tradisjonell låssetting”. Videre anbefales det at forholdet til levendelagring av villfanget fisk klargjøres, enten ved at det gis unntak eller ved at det gis en spesifisert dispensasjonsadgang. Fiskeridirektoratet viser i denne forbindelse til at levendelagring i merdanlegg har en klar sammenheng med utøvelsen av fiske.

Fiskeridirektoratet mener videre at åpning for å søke om dispensasjon for opprenskning av tapte fiskeredskaper i kjente korallrev og hornkorallskoger også bør gjelde sone B og C. Det vises til at det fiskes tett opp mot de foreslåtte geografiske avgrensingene til sone B og C, og Fiskeridirektoratet frykter at begrensningen i verneforskriften vil hindre fiskerne i å utøve sin plikt til opprydding etter havressursloven. Samtidig frykter Fiskeridirektoratet at en dispensasjonsordning kan bli tidkrevende, og at resultatet kan bli at redskaper blir stående, og fører til spøkelsesfiske.

WWF mener at hele verneområdet må ha et generelt forbud mot fiske med redskaper som slepes langs havbunnen under fiske, da slikt fiske vil stride mot verneformålet og også globale forpliktelser. Selv om naturverdiene ikke er like verdifulle og sårbare i hele området, vil

restaureringstiltak som forbud mot fiske med bunnredskaper som slepes kunne øke naturverdiene. I områder som er spesielt verdifulle og sårbare bør det vurderes et generelt forbud mot fiske.

FNF Troms anbefaler en strengere regulering av bunntål.

Folkeaksjonen Leve havet mener at det bør være et generelt forbud mot fiske i beskyttelsesområdene.

Akvakultur

Generelt

Sametinget og Folkeaksjonen Leve Havet mener at det bør være forbud mot akvakultur i verneområdet. Sametinget gir uttrykk for at det gir et dårlig signal at marint vern ikke skal bidra til å hindre ytterligere oppdrettsvirksomhet i de områdene som vernes, samtidig som man vet at konsekvensene av akvakultur kan være negative for marint miljø.

FNF Troms ønsker seg strengere regulering av akvakultur. Det vises til at akvakultur er en næring med stort økologisk avtrykk, og at det vil være klargjørende å avklare hva som er i strid med verneformålet når det gjelder utslipp, type anlegg, rømming, sykdom og naturrisiko, før eventuelle søknader om etablering. FNF Troms mener videre at konsekvensene av et marint vern gir mindre negative virkninger for akvakultur enn fremstilt.

Sjømat Norge viser til at forslaget til verneforskrift åpner for dispensasjon til akvakultur som ikke er i strid med verneformålet. Sjømat Norge ber om at det defineres klare kriterier som beskriver hva slags påvirkning som aksepteres på forskjellige naturverdier.

Nordland fylkeskommune mener også at kriteriene for å gi dispensasjon ikke er godt nok beskrevet. Dette gjelder spesielt for akvakultur. De forutsetter at grunnleggende utredningskrav for dispensasjoner fra verneforskriften beskrives i verneforskriften.

Selfjorden

Flakstadvåg Laks AS mener at vern av Selfjorden vil skape problemer for driften.

Sjømat Norge mener primært at Selfjorden ikke bør inngå i verneområdet. Dersom dette likevel skjer, er Sjømat Norge positive til at det foreslås at «endringer i posisjon for akvakulturanlegg, fortøyninger, merder, forflåte og driftsbolig» skal være unntatt vernebestemmelsene innenfor soner avsatt til akvakultur i kystsoneplan. Sjømat Norge liker ikke at akvakultursonene er knyttet til en spesifikk kystsoneplan, men foreslår at dato på planen i verneforskriften erstattes med «til enhver tid gjeldende kystsoneplan». Videre mener Sjømat Norge at verneforskriften må åpne for at det kan gis dispensasjon til utslipp av lusemidler fra brønnbåt, også ved valg av vernealternativ B.

FNF Troms mener at soneinndelingen som er foreslått i verneforslaget gir nåværende havbruksnæring gode muligheter for videre drift.

Andøya

Fiskeridirektoratet ber Statsforvalteren om å vurdere om utslippsområdene til lokalitetene Kvalnes, Breivik og Fiskenes bør grenses ut, evt. at de får fleksible akvakultursoner for fysiske driftsendringer i et avgrenset område.

Andfjord Salmon AS mener at verneforslaget ikke vil ivareta hensynet til utslipp fra anleggene. Dersom avgrensningene langs Andøya østside ikke endres foreslår Andfjord Salmon AS at verneforskriften endres slik at det gis anledning til mindre endringer av inntaks- og utslippspunkt innenfor et avsatt område. Videre foreslås det at “utslipp fra brønnbåt” til “utslipp fra akvakulturvirksomhet”, og at vernegrensen følger reguleringsplangrensene.

Samisk næringsgrunnlag

Sametinget er enig med konsekvensutredningen som vurderer at etableringen av det marine verneområdet i Andfjorden vil kunne være positivt for de sjøsamiske interessene i området. Det legges til grunn at et marint verneområde kan bidra til styrking av næringsgrunnlaget for det tradisjonelle kyst- og fjordfisket, som er viktig for samisk natur- og kulturgrunnlag. Selv om det ikke foreligger registreringer av samiske fiskeriinteresser i området, er området historisk et samisk område. Det kan derfor likevel være samiske fiskeriinteresser i området som ikke er videre kjent eller kartlagt.

Forsvarets virksomhet

Forsvarsbygg bemerker at Andfjorden er et viktig skyte- og øvingsfelt. De indre farvann som Andfjorden utgjør, er av stor verdi med skjerming mot vær og innsyn fra internasjonalt farvann. Hovedsakelig skytes det med øvingsammunisjon uten sprenglegemer, men skyting med stridsammunisjon forekommer også, bl.a. som et innledende beredskapstiltak i en forestående operasjon. Forsvarsbygg foreslår at det presiseres i verneforskriften at «eksisterende bruk av militære skyte- og øvingsfelt er tillatt.»

Forsvarsbygg foreslår videre at krav om dispensasjon for sprenging av blindgjengere endres til at Forsvaret skal varsle forvaltningsmyndigheten før sprenging av blindgjengere. Det vises til at hensynet til marine verneområder, gyteområder og fuglereservat allerede blir vurdert av Forsvaret i henhold til «Reglement for eksplosivrydding under vann». Den viktigste vurderingen av sprenging på stedet eller flytting, vil imidlertid være personellens sikkerhet, og denne sikkerhetsvurderingen må foretas av Forsvaret.

Forsvarsbygg mener at det foreslåtte forbudet mot detonering av sprenglegemer under vann nærmere enn 1000 meter fra kjente korallforekomster, bør erstattes av forskningsbaserte og differensierte grenser basert på trykkbølgeberegninger. Det vises til at bestemmelsen slik den er foreslått ikke skiller mellom små detonasjoner på noen gram eksplosiver i vannoverflaten og større detonasjoner på bunnen, og at dette vil legge unødvendige restriksjoner på øvings- og treningsaktiviteten i skytefeltet. Forsvarsbygg viser til at Forsvarets forskningsinstitutt, som er en

av de ledende forskningsinstitusjonene på undervannsstøy, mener at koraller ikke er spesielt sårbare organismer for påvirkning fra detonasjoner, slik som fisk og pattedyr med gassfylte organer er, og at reell skadeavstand vil avhenge av typen ammunisjon som brukes. Forsvarsbygg foreslår at man bestiller simuleringer av trykkbølgeutbredelse fra Forsvarets forskningsinstitutt for å skaffe kunnskapsgrunnlag for å kunne fastsette tallfestet maksimal trykkbølge mot sjøbunn og reelle grenseverdier for detonasjonsforbudet. Det vises i denne forbindelse også til samtaler med forskere ved Havforskningsinstituttet og andre forskningsinstanser om nødvendige avstander til koraller i forbindelse med utarbeidelsen av høringsnotatet til høringen av «Forskrift om skyte- og øvingsfelt i sjø». Denne informasjonen er også lagt til grunn for forslagene til risikoreduserende tiltak for hvert enkelt skyte- og øvingsfelt, der det anbefales at det ikke skal utplasseres mål eller utføres detonasjoner nærmere enn 500 meter fra kjente korallforekomster.

Havforskningsinstituttet uttaler at de er bekymret for at et marint verneområde skal være gjenstand for påvirkning fra øvingsaktivitet som inkluderer skyting med skarp ammunisjon og mulig tap av noen typer forsvarsmateriell innenfor området. Havforskningsinstituttet viser til at detonasjoner er en ekstrem påvirkning i marine økosystemer, med en rekke effekter fra akutt dødelighet, til fysiske skader og stress hos en rekke marine organismer. Havforskningsinstituttet vurderer at et krav om minimum 1000 m avstand fra undervannsdetonasjon til nærmeste kjente korallforekomst er en begrensning som på ingen måte tar hensyn til det marine økosystemet. Havforskningsinstituttet mener militær øving som inkluderer undervannsdetonasjoner ikke er forenlig med intensjonene i marint vern og anbefaler at Andfjorden marine verneområde kun tillater øving som består av navigasjon og skyting med øvingsammunisjon.

Nord Fiskarlag og Fiskebåt er uenig i forslaget om at undervannssprenging skal være tillatt i referanseområdene. Det vises til at detoneringsavsprengelegemer under vann kan påvirke referanseområdene negativt, og dermed også redusere verdien av disse i forskningssammenheng.

Ånderdalen nasjonalparkstyre peker på at de som besøker nasjonalparken oppsøker villmarksopplevelser med storslått natur og stillhet. Med dette som bakgrunn, ber nasjonalparkstyret om at Statsforvalteren vurdere strengere regulering av detoneringsavsprengelegemer over vann og i vannoverflaten i beskyttelsesområde sone A.

Folkeaksjonen Leve Havet mener at detoneringsavsprengelegemer innenfor verneområdet bør utelukkes så langt det er mulig.

Tilleggshøring om innskjerpede regler for detonasjoner

Forsvarsbygg uttaler at et forbud mot sprenging over og i vannoverflaten i område A, B, C sterkt vil begrense Forsvarets bruk av skytefelt Andfjorden II. De mener forslaget vil legge uakseptable restriksjoner på øvings- og treningsaktiviteten for norske og allierte fartøyer, og ikke kan aksepteres av Forsvaret. Forsvarsbygg viser videre til at det i forbindelse med kommunikasjon med ubåter benyttes akustisk undervannsdetonasjon (aktiv og passiv sonar) som teknikk for å

sende og motta meldinger i vann. Ubåtenes øvingsaktivitet er helt avhengig av at undervannskommunikasjon kan foregå uhindret.

Andøya Space Defence viser til at konsekvensutredningen legger til grunn at Forsvaret og Andøya Space Defence sine aktiviteter skal kunne fortsette som før og mener det nye forslaget strider med dette. Det vises til at forbud mot sprenging over og i overflaten i sone A sterkt begrenser viktige potensielle øvingsområder for Andøya Space Defence. De mener at ammunisjon har lav blindgjengerhyppighet, og er derfor uenige i at ammunisjon som detonerer i og over vannoverflaten vil påvirke verneverdiene negativt.

Andøya Space Defence viser videre til at det foreslåtte forbudet mot detonering i vannoverflaten utenfor eksisterende skyte- og øvingsfelt vil innebære at de ikke kan gjennomføre viktig testing og øvingsaktivitet for norsk og utenlandsk forsvar i det foreslåtte verneområdet overhodet.

Når det gjelder mulighet til å søke dispensasjon fra verneforskriften til aktivitet som ikke er i strid med verneformålet, ser ikke Andøya Space Defence behov for dette. Andøya Space Defence viser videre til at det forutsettes at en eventuell økning i skyte- og øvingsaktivitet primært må gjøres utenfor verneområdet. Andøya Space Defence skriver at aktiviteten deres i Andfjorden er begrenset til noen få uker i året, og at det ikke er indikasjoner på at denne kommer til å øke i noen særlig grad i fremtiden.

Fiskarlaget Nord, FNF Troms og Fiskebåt støtter forslaget om innskjerping slik at skyting med ammunisjon som detonerer i minst mulig grad skal skje innenfor verneområdet.

Romfartsvirksomhet

Nordland fylkeskommune mener at det bør legges inn mulighet for å gi dispensasjon til «nedfall fra raketter som skytes opp fra andre rakettbaser enn Oksebåsen og Børvågen, gitt tilsvarende påvirkning på de marine verneverdiene» og «romnæring som ikke er i strid med verneformålet». Hensikten er å holde muligheten åpen for at andre aktører enn Andøya Space skal kunne etablere egne romhavner, eller eventuelt at Andøya Space skal kunne å utvide/bygge ytterligere oppskytningsplattformer/romhavner i området.

Kulturminner og kulturmiljøer i sjø

Universitetsmuseet UIT Norges arktiske universitet ønsker å tilføye opplysninger om fire moderne vrak som er med i en nylig utviklet database over skipsfunn fra moderne tid i norske farvann utviklet av norsk maritimt museum.

Kabler og rørledninger

Olje- og energidepartementet (nå Energidepartementet) kommenterer at det strekker seg kraftkabler gjennom området. Det er nødvendig at disse fortsatt kan driftes og vedlikeholdes som i dag og at det er mulighet for å gjøre oppgraderinger og utvidelser dersom dette viser seg å være

nødvendig. Bestemmelsene i forslag til verneforskrift om kabler og rørledninger ivaretar etter departementets syn dette behovet.

Norges vassdrags- og energidirektorat orienterer om at nettselskapene Arva AS og Noranett AS har sjøkabler som krysser det foreslåtte verneområdet. Arva AS har en sjøkabel som krysser indre Selfjorden, vest på Senja. Noranett AS (tidligere Hålogaland Kraft Nett AS) har en sjøkabel som krysser Krøttøysundet, sørøst i det planlagte verneområdet. I begge tilfeller er kablene nødvendige for å opprettholde strømforsyningen. Norges vassdrags- og energidirektorat skriver at nettselskapene må ha anledning til å vedlikeholde og videreutvikle strømforsyningen også etter et eventuelt vern av området, og ber om at standardbestemmelsene for nettanlegg blir inkludert i verneforskriften. Videre ber direktoratet om at de nevnte nettselskapene inkluderes på høringslisten i den videre prosessen for marint vern av Andfjorden for at de skal få muligheten til å uttale seg om vern kommer i konflikt med øvrig nettanlegg.

Petroleumsvirksomhet

Oljedirektoratet (nå Sjøkeldirektoratet) peker på at de legger til grunn at eventuell fremtidig petroleumsvirksomhet ikke nødvendigvis vil være i strid med verneformålet.

Marin samferdsel

Kystverket har vurdert verneforslaget i forhold til ankring, drift og etablering av nye navigasjonsinstallasjoner, farleder og havneområder, og har ingen merknader til hvordan dette er ivaretatt i planen.

Friluftsliv og naturbasert reiseliv

FNF Troms viser til at deres erfaring er at vern er positivt for friluftsliv og at naturverdiene og naturopplevelsene er viktigere for friluftsliv enn behovet for flere brygger, moloer og den type tilrettelegging (som allerede finnes i området). FNF fremhever at opplevelsesverdien av et marint verneområde øker ved et transekt fra kyst til hav.

Whale2Sea viser til at de driver helårlig hvalturisme med base på Andenes. Whale2sea mener at etablering av verneområdet vil være svært positivt i forbindelse med turisme ettersom den gir økt status til havområdet, samt bidrar til en ny dimensjon knyttet til kunnskapsformidling.

Forvaltning

Andøy kommune oppfatter det som uklart hvordan vernet skal fungere i praksis, og da spesielt for kommunene som skal praktisere og har myndighet etter sektorlovverk som plan- og bygningsloven, forurensningsloven og vannressursloven med flere. Det vises spesielt er til hvorvidt det blir konsekvenser for aktivitet på land som grenser mot det marine verneområdet. Andøy kommune mener videre at verneforskriften bør inneholde saksbehandlingsregler for dispensasjoner og søknader.

Nordland fylkeskommune stiller seg bak Andøy kommunes bekymring og viser til at det er viktig at man kommer frem til en løsning som ivaretar kommunens selvråderett, planlegging og mulighet for utvikling, særlig innenfor 100-metersbeltet. Nordland fylkeskommune mener videre at det må opprettes et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet. Det er kjent at fiskerinæringen, forsvarsindustri og Forsvaret i dag har utfordringer med sameksistens i Andfjorden. Opprettelse av et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet vil skape en nøytral arena der berørte parter sammen kan diskutere bruk og forvaltning av det marine verneområdet.

FNF Troms mener det er viktig at Statsforvalteren synliggjør hvordan verneområdet oppfyller internasjonale kriterier for vern. FNF Troms peker videre på at det er ønskelig med restaureringsmål for de deler av Andfjorden der det er behov for dette.

Sjømat Norge mener kommunene bør få forvaltningsansvaret for marint vern, med Statsforvalteren som faglig og rådgivende instans.

Ånderdalen nasjonalparkstyre anbefaler at det etableres lokal forvaltningsmyndighet, tilsvarende det som er etablert for LoppHAVet marine verneområde. Videre anbefaler nasjonalparkstyret at denne samlokaliseres ved forvaltningsknutepunktet for Ånderdalen nasjonalparkstyre på Øvrebotn på Senja. Dette vil bidra til å etablere et fagmiljø og ivareta arbeidsmiljø og faglig utvikling for begge forvaltere. Ånderdalen nasjonalparkstyre anbefaler videre et styrket naturoppsyn og at det opprettes en ny SNO stilling, med båt lokalisert på Sør-Senja, og med kontorsted i det etablerte forvaltningsknutepunktet i Øvrebotn (Sázza). Dette vil kunne sikre mer tilstedeværelse i det marine verneområdet, men også i de andre verneområdene på og rundt Senja.

Sametinget ber om at følgende setning vurderes å tas inn i verneforskriften under når det gjelder forvaltningsmyndighet: «Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres». Dette vil være i tråd med ILO-konvensjon 169 om urfolk, artikkel 15 nr. 1, som forplikter staten til å ivareta og sikre samisk deltaking ved bruk, forvaltning og bevaring av ressursene i samiske områder.

3.5. Statsforvalternes tilrådning

Statsforvalterne i henholdsvis Nordland og Troms og Finnmark sendte sin tilrådning i saken til Miljødirektoratet i brev av 27. juni 2024.

Avgrensning av området

Statsforvalterne tilrår opprettelse av Andfjorden marine verneområde i Andøy, Harstad og Senja kommune med et areal ca. 1854 km². Statsforvalterne peker på at forskjellen mellom alternativ A og B i høringen i praksis var hvorvidt Selfjorden (og ytre del av Sifjorden) skulle inkluderes i verneområdet eller holdes utenfor av hensyn til akvakulturnæringen. Det er fire lokaliteter for lakseoppdrett lokalisert i Ytre Selfjorden.

Statsforvalterne ser at alternativ A vil gi større variasjon av naturtyper, men påpeker samtidig at det ikke er ideelt med akvakultur med store utslipp i et marint verneområde. Statsforvalterne tilrår derfor at man av hensyn til eksisterende akvakultur tar ut Ytre Selfjorden av verneområdet. Videre tilrår det at man legger grensen godt utenfor rørledningene til de landbaserte akvakulturanleggene på Andøya.

Statsforvalterne tilrår samtidig at Indre Selfjorden skal inngå i det marine verneområdet, selv om fjorden da ikke vil henge sammen med resterende deler av verneområdet. Indre Selfjorden er en markant terskelfjord som har en begrenset vannutskiftning og som er adskilt fra Ytre Selfjorden med en terskel på 19 meter. Dypeste dyp på fjorden innenfor er på 97 meter. Indre Selfjord fremstår som en beskyttet fjord uten større grad av ytre påvirkning. Slike fjorder er det få av langs norskekysten, og det vil derfor være av stor verdi å inkludere disse arealene i det marine verneområdet.

Statsforvalterne tilrår at grensene legges utenom alle havner, større kaier og småbåthavner og har i denne forbindelse hatt møte med representanter fra Andøy kommune 31. januar 2024. Etter innspill er vernegrensen foreslått justert ved havnene på Andenes og Bleik i henhold til gjeldene planer etter plan- og bygningsloven. Fiskerihavnene i Breivik og Kvalnesberget, samt kaianlegget til Torvindustrien, er ivaretatt i forbindelse med utgrensingen rundt Breivik og Kvalnes industrikaier.

Det tilrår at vernegrensen legges utenom privat grunn, dvs. marbakke eller 2 meter under middel lavvann der marbakke ikke finnes.

Generelt om restriksjonsnivå

Statsforvalterne vurderer generelt at folk flest i liten grad vil merke vernet. Vernet vil ikke gi restriksjoner på ferdsel med båt og aktivitet i fjæra. Det meste av fiske vil fortsatt være tillatt, og det vil være tillatt å vedlikeholde fortøyninger, flytebrygger, rørledninger o.l. Vernet er hovedsakelig et vern mot nye tiltak som berører sjøbunnen, som utfyllinger, uttak av masse, fysiske inngrep og forurensning.

Det foreslås at det etableres tre beskyttelsesområder for sårbart og verdifullt naturmangfold og to referanseområder for forskning på effektene av bunnfiskeriedskaper. I disse områdene foreslås det noen restriksjoner på aktivitet i regi av Forsvaret, forsvarsindustrien og fiskerinæringen.

Høsting av levende marine ressurser

Statsforvalterne viser til at det gjennom hele prosessen har det vært et godt samarbeid med Fiskeridirektoratet, som har vært en aktiv bidragsyter og bidratt med avklaringer med fiskere om arrondering av referanseområder for fiskeriedskaper, samt beskyttelsesområde for spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold.

Statsforvalterne foreslår at vernet kun skal innebære restriksjoner på fiske i beskyttelsesområdene for sårbart og verdifullt naturmangfold inne i Andfjorden, og i referanseområdene for henholdsvis

snurrevad og bunntål lengre fra kysten. Det påpekes at størsteparten av beskyttelsesområdene ligger på en undervanns åsrygg med mye hardbunn, som er lite egnet for bunntål- og snurrevadfiske. Referanseområdene er forsøkt plassert der de er til minst mulig hinder for fiskeriene og plukket ut etter en lang prosess der Fiskeridirektoratet har medvirket med sporingsdata, NGU med kunnskap om bunnforhold og Fiskarlaget med kunnskap om fisket. Referanseområdet for snurrevad ligger på kanten av Bleiksdjupet, i et område der det fiskes intensivt med garn og line, noe som gjør at det i liten grad kan brukes til snurrevad. Referanseområdet for bunntål ligger på et sted der det kan fiskes med bunntål, men Fiskeridirektoratets sporingsdata viser at området har vært lite benyttet til dette i de siste årene.

Når det gjelder behov for unntak for opprydning av tapte fiskeredskaper, vises det til at det legges opp til forbud mot fising i sone B og C, med unntak for fising med snøre i sone C. Derfor skal det ikke forekomme tapte fiskeredskaper innenfor disse områdene. Dersom Fiskeridirektoratet eller Kystverket søker dispensasjon til opprensning, kan dette vurderes etter naturmangfoldlovens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 48. Forvaltningsmyndigheten kan også selv initiere opprensning etter skjøtselsbestemmelsene i naturmangfoldloven § 47.

Akvakultur

Statsforvalterne viser til at det er foreslått en avgrensning av verneområdet, som beskrevet over, der eksisterende akvakultur er grenset ut av det foreslåtte verneområdet. Når det gjelder innspill i høringen med ønske om nærmere kriterier for dispensasjon til akvakultur, peker Statsforvalterne på at det er vanskelig å sette generelle kriterier og utredningskrav, og at dette må vurderes i hver enkelt sak.

Forsvarets virksomhet og forsvarsindustrien

Statsforvalterne har forståelse for at Andfjorden er et viktig øvingsområde for Forsvaret og forsvarsindustrien, samtidig som kunnskapen om de store naturverdiene som er framskaffet gjennom verneprosessen viser at det i noen områder må tas større hensyn enn det som har vært praksis tidligere. Statsforvalterne bemerker at enhver form for skyteaktivitet som gir påvirkninger i form av trykkbølger, forsøpling og forurensning, i utgangspunktet er i strid med verneformålet. Innenfor Forsvarets skyte- og øvingsfelt aksepteres likevel denne aktiviteten, med unntak for beskyttelsessonene for sårbart og verdifullt undersjøisk naturmangfold og referanseområdene. Utenfor skyte- og øvingsfeltene foreslås det i utgangspunktet forbud mot skyteaktivitet, men at det åpnes for å kunne søke dispensasjon. Statsforvalterne vurderer at forslag til verneforskrift ivaretar både Forsvaret og Andøya Space Defence sitt behov for skyteaktivitet.

Det foreslås å opprette tre beskyttelsesområder for spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold, merket sone A, B og C, samt referanseområder som sone D i verneforskriften, der det i den begrensede høringen ble foreslått et forbud mot detoneringer over og i overflaten. Statsforvalterne vurderer at sone B og C har så tydelige naturverdier at det ikke lar seg forene med skyteaktivitet. Sone A framstår som en mosaikk av sårbare og viktige naturtyper, og Statsforvalterne vurderer at

hele sonen forvaltes restriktivt i forhold til detoneringer. Statsforvalterne foreslår samtidig et unntak fra vernebestemmelsene for bruk av små detonasjoner for å ivareta Forsvarets behov for undervannskommunikasjon.

Romfart

Statsforvalterne viser til at det i verneforskriften i høringsforslaget foreslås en unntaksbestemmelse for nedfall av raketter som skytes opp fra rakettbasene i Oksebåsen og Børvågen. Statsforvalterne vurderer at det ikke er nødvendig å ha med raketter som skytes opp fra Børvågen i denne unntaksbestemmelsen da de satellittbærende rakettenes som skytes opp fra denne rakettbasen er så store at de vil slippe sine drivstofftanker langt utenfor verneområdet.

Forvaltning

Statsforvalterne viser til dialog med Andøy kommune, jf. omtalen av avgrensning av området, som også fulgte opp innspill knyttet til samspillet mellom vern og sektorregelverk som kommunen har ansvar for å forvalte. Statsforvalterne tilrår for øvrig at forvaltningen av området legges til et interkommunalt verneområdestyre og at det ansettes egen forvalter for verneområdet.

3.6. Merknader mottatt i etterkant av Statsforvalternes tilråding

Forsvarsbygg har kommentert statsforvalternes tilråding i brev 19. september 2024 til Miljødirektoratet. Forsvarsbygg viser til at skytefeltene i Andfjorden er veletablerte skytefelt som har vært mye benyttet i over 70 år. Skytefeltene har med sitt omfang og beliggenhet i Troms unike kapasiteter som muliggjør store, sammensatte flåteøvelser og samvirke med allierte styrker. Det finnes få alternativer til denne kapasiteten, og den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at behovet for skyte- og øvingsaktivitet er økende.

Forsvarsbygg viser til at forslagene i tilleggshøringen til innskjerping av vernebestemmelsene på en rekke punkter, legger uakseptable restriksjoner på skyte- og øvingsvirksomheten. I restriksjonsområdene vil detonering av sprenglegemer under vann og i vannoverflaten være forbudt, samt detonering av blindgjengere. Dette vil bety at skytefelt Andfjorden II ikke kan anvendes som et skyte- og øvingsfelt for Forsvaret.

Videre opprettholdes forbud mot detonasjoner nærmere kjente korallrev enn 1000 meter. En avstand på 1000 m vil båndlegge store arealer for Forsvaret og kan ikke aksepteres. Bestemmelsen slik den står nå skiller ikke mellom små detonasjoner på noen gram eksplosiver helt øverst i vannsøylen (nær overflaten), og større detonasjoner på bunnen. Dette manglende skillet vil legge unødvendige restriksjoner på øvings- og treningsaktivitet for norske og allierte fartøyer. Bestemmelsen vil også ha som konsekvens at ved oppdagelse av nye korallrev, vil restriksjonsområdet øke. Forsvarsbygg gjentar at bestemmelsen bør erstattes av forskningsbaserte og differensierte grenser basert på trykkbølgeberegninger, slik at man får et nødvendig kunnskapsgrunnlag for å kunne fastsette tallfestet maksimal trykkbølge mot sjøbunn og reelle grenseverdier for detonasjonsforbudet.

Senja kommune har sendt en uttalelse i etterkant av statsforvalternes tilråding der det gis uttrykk for at Senja kommunestyre er positiv til, og støtter hovedtrekkene i Statsforvalteren sin tilråding til marint vern av Andfjorden. Kommunen viser samtidig til tidligere gitt høringsuttalelse, og forutsetter at området i Indre Selfjord ikke omfattes av vernet slik at framtidige muligheter for næringsutvikling hensyntas, og ikke underlegges begrensninger som ikke samsvarer med lokale interesser og bruk.

3.7. Miljødirektoratets tilråding

Miljødirektoratet sendte sin tilråding til Klima- og miljødepartementet i brev av 24. februar 2026.

Avgrensning av området

Miljødirektoratet tilrår en avgrensning i tråd med statsforvalternes forslag, med unntak av mindre justeringer, slik at arealer som overlapper med vedtatte reguleringsplaner for industriparkene Kvalnes og Breivik utgår. Disse arealene utgjør til sammen ca. 1,1 km². Miljødirektoratets tilråding omfatter etter dette et areal på 1852,7 km².

Høsting av levende marine ressurser

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalternes forslag når det gjelder regulering av fiske og annen høsting etter havressursloven. Når det gjelder opprydning av tapte fiskeredskaper, er det foreslått et generelt unntak fra verneforskriften for dette, med unntak for sone B og C.

Miljødirektoratet viser til at det likevel kan oppstå situasjoner der det er ønskelig å ta opp tapte redskaper som ble brukt i forkant av vedtak om vern. Uavhengig av tidspunktet for når redskapene havnet i området, kan det søkes om tillatelse til fjerning av disse etter naturmangfoldloven § 48, og forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre opprenskning etter naturmangfoldloven § 47. I tillegg kan en tiltakshaver ved brudd på verneforskriften pålegges å fjerne redskaper gjennom rettingsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 69.

Akvakultur

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding når det gjelder regulering av akvakultur.

Forsvarets virksomhet og forsvarsindustrien

Miljødirektoratet hadde 7. november 2024 møte med Forsvarsbygg om Forsvarets virksomhet i området og forslaget til verneforskrift. Som en oppfølging av dette møtet oversendte Forsvarsbygg 26. juni 2025 en rapport utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) om effekten av Forsvarets øvingsaktivitet på koraller i Andfjorden.

Med referanse til Havforskningsinstituttets undersøkelser i Andfjorden (Husa et al. 2020), bemerker FFI at Andfjorden har noen av Norges største og flotteste korallrev, og at disse befinner

seg på forholdsvis dypt vann, dypere enn 200 meter. Forsvarets skyteøvelser innebærer i hovedsak at små ladninger som detonerer nær overflaten, og FFI vurderer at trykkbølgen vil dempes så mye før den når bunnen, at den ikke vil skade koraller. Unntaket er skyting med skarpe torpedoer, hvor man trenger sikkerhetsavstander på 1-2 km fra korallforekomster for å unngå skade. Skyting med skarp torpedo vil også kunne skade både fisk og sjøpattedyr over et stort område, og bør etter instituttets vurdering sannsynligvis unngås i et marint verneområde. Koraller er svært følsomme for alle former for mekanisk påvirkning, og derfor bør man også unngå bunnfall av prosjektilfragmenter eller rester fra skytemål som synker til bunns. FFI anbefaler derfor ikke skyting direkte over korallforekomster, men for skyting med alle typer ammunisjon unntatt skarp torpedo vurderes det ikke å være behov for sikkerhetssoner utover dette.

Miljødirektoratet bemerker at forskriftene om de marine verneområdene Jærkysten og Rauerfjorden, Krossfjorden og Kråkvåg og Bjugn fjorden inneholder et generelt unntak fra vernebestemmelsene for eksisterende bruk av militære skyte- og øvingsfelt. I forskriftsforslaget for Andfjorden vil det derimot være behov for bestemmelser som på enkelte punkter regulerer Forsvarets virksomhet. I tillegg utøves det aktivitet ikke utelukkende av Forsvaret, men også av forsvarsindustrien. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at disse aktørene forholder seg til samme regelverk.

Miljødirektoratet tilrår at regulering av Forsvaret og forsvarsindustriens bruk av området skilles ut som en egen bestemmelse i verneforskriften da dette vil gi økt lesbarhet for brukerne. Det foreslås det gjøres unntak for «militær operativ virksomhet, samt Forsvaret og forsvarsindustriens bruk av militære skyte- og øvingsfelt», forutsatt at virksomheten gjennomføres innenfor rammene av bestemmelsen.

Miljødirektoratet vurderer at bruk av skarp torpedo og andre typer større undervannsdetonasjoner har et så stort skadepotensial at slik aktivitet bør unngås i hele det foreslåtte verneområdet. For bruk av all annen skarp ammunisjon tilrår Miljødirektoratet forbud mot skyting og detonering i sonene B, C og D, samt at skyting og detonering ikke skje nærmere disse sonene B, C og D enn horisontal skaderadius angitt i rapporten fra FFI, som foreslås inntatt som vedlegg 2 til forskriften. Videre foreslås en formulering om at det samme gjelder når slik aktivitet medfører bunnfall i disse sonene.

Det foreslås videre presisert at skyting med ammunisjon uten sprenglegemer, samt bruk av små detonasjoner i forbindelse med undervannskommunikasjon, er tillatt. Miljødirektoratet presiserer for øvrig at detoneringer over vannoverflaten vil medføre at vannoverflaten brytes og at avfallet havner som søppel på sjøbunnen, og dermed vil være aktivitet som reguleres av vernebestemmelsene.

Forvaltning

Miljødirektoratet er innstilt på at forvaltningsmyndigheten vurderes delegert til et styre, enten ved at nasjonalparkstyret for Ånderdalen utvides, eller ved at det opprettes et nytt verneområdestyre.

Miljødirektoratet støtter videre en formulering i verneforskriften om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.

4. KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTETS VURDERINGER

4.1. Nærmere om vern som virkemiddel

Marint vern etter naturmangfoldloven skal bidra til at et utvalg av representative, særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper og naturverdier langs kysten og i territorialfarvannet blir tatt vare på for fremtiden, jf. også Meld. St. 29 (2020–2021) *Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur*, jf. Innst. 557 S (2020-2021), samt Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur - Norsk handlingsplan for naturmangfold* (naturmeldingen). Områdene skal – sammen med arealer som er beskyttet etter annet lovverk – danne et nettverk av vernede og beskyttede områder som skal ta vare på økosystemer og naturverdier. Områdene skal dekke variasjonsbredden i norsk marin natur. Det legges videre til grunn at arbeidet med marin verneplan fra 2004 skal fortsette, samtidig som det skal identifiseres nye kandidatområder for vern, inkludert utenfor territorialfarvannet.

Andfjorden inngår blant de 36 områdene som ble utpekt som kandidatområder i marin verneplan fra 2004. Vern av området vurderes å ha positive effekter både for det aktuelle området, og som en del av en større helhet, der området inngår i et nettverk av marine verneområder og beskyttede områder. Området har naturverdier som gjør at gjennomføring av vern vil bidra til å oppfylle både nasjonale og internasjonale mål om vern.

Bruk av sektorvirkemidler, herunder beskyttelse etter havressursloven mot fiskerivirksomhet som kan skade verneverdiene, kan være et aktuelt alternativ til vern dersom det vurderes som tilstrekkelig å beskytte naturverdiene mot én enkelt aktivitet eller påvirkning. Marine områder der beskyttelsen kun består av nærmere bestemte regler om utøving av fiske, fastsettes etter havressursloven, jf. naturmangfoldloven § 39. I dette tilfellet er det behov for og selve formålet bak vernet å beskytte naturverdiene mot ulike påvirkninger og på tvers av sektorer. Områdevern etter naturmangfoldloven vil da være det aktuelle virkemiddelet.

4.2. Nærmere om verneforskriften

Departementet slutter seg i hovedsak til Miljødirektoratets forslag til verneforskrift, men har foretatt noen mindre justeringer av lovteknisk karakter.

Verneformål

Verneformålet som angitt i forskriftens § 1 vil være styrende for hva som kan tillates i området, i tråd med forskriftens øvrige bestemmelser. Det presiseres at formålet også omfatter bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Geografisk avgrensning

Avgrensning av området er angitt i forskriftens § 2 og vedlagt vernekart. Departementet slutter seg med ett unntak til Miljødirektoratets forslag til avgrensning av området. Departementet peker på at det i etterkant av oversendelsen av Miljødirektoratets tilrådning har oppstått et behov for å forlenge tverrvindbanen ved Andøya flystasjon. Dette gjøres bl.a. for å unngå støy fra flyavganger av jagerfly over Andenes sentrum. Departementet mener på denne bakgrunn at det er riktig å flytte vernegrensen om lag 700 meter lengre ut fra strandlinjen ved Andøya flystasjon enn opprinnelig foreslått. Avgrensningen på dette punktet sammenfaller etter dette med Forsvarets forbudsområde Andenes.

Departementet viser i likhet med Miljødirektoratet til at verneforskriften gjelder for virksomhet innenfor verneområdets grenser. For utenforliggende virksomhet gjelder naturmangfoldloven § 49. Dette innebærer bl.a. at utvikling av områder på land eksempelvis til bolig- og hyttebygging, samferdselstiltak, landbruk, reindrift mv. ikke blir berørt av verneforskriften.

Verneregler

I det marine verneområdet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Forskriftens § 3 presiserer at vegetasjon og dyreliv er vernet mot skade og ødeleggelse, og gir en ikke uttømmende liste over tiltak som ikke er tillatt i verneområdet.

Generelle unntak fra vernereglene

§ 4 angir generelle unntak fra vernereglene i § 3. Det vises til at Fiskeridirektoratets innspill om at ordlyden «tradisjonell låssetting av fisk» bør endres til «låssetting», er fulgt opp. Det vises videre til at det foreslås unntak i verneforskriften for «søk etter og opprensning av tapte fiskeredskaper, med unntak for områder med spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold avmerket sone B og C i vernekartet inntatt i vedlegg 1, og i kjente korallrev og hornkorallskoger». I sistnevnte soner skal det i utgangspunktet ikke forekomme tapte fiskeredskaper. Dersom det likevel er behov for søk og opprydning, kan dette gjennomføres som skjøtsel i regi av forvaltningsmyndigheten, jf. forslag til verneforskrift § 8, eller etter søknad etter verneforskriften § 7, jf. også naturmangfoldloven § 48.

Departementet bemerker for øvrig at henvisningen til vedlikehold av «sjøkabler» i § 4 bokstav l omfatter både kraftkabler og fiberkabler til telekommunikasjon.

Forsvaret og forsvarsindustrien

§ 5 inneholder et unntak fra vernebestemmelsene for Forsvaret og forsvarsindustrien. Unntaket gjelder forutsatt at virksomheten utøves innenfor rammene av bestemmelsen, herunder forholder seg til angitt skaderadius slik dette fremgår av vedlegg 2 til forskriften. Sammenlignet med Miljødirektoratets forslag har departementet gjort enkelte justeringer i terminologi slik at denne nå samsvarer med Forsvarets egen begrepsbruk. Videre vurderer departementet at foreslått forbud mot aktivitet som kan medføre bunnfall i disse sonene, fremstår noe uklart og kan være vanskelig å forholde seg til. Departementet foreslår derfor at det ikke innføres et slikt forbud nå, men at det

kan være aktuelt å komme tilbake med restriksjoner på dette punktet senere, etter en nærmere prosess med berørte aktører.

Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

§ 6 lister opp ulike aktuelle tiltak forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til. Forvaltningsmyndigheten må da gjøre en konkret vurdering der forholdet til verneformål og verneverdier er styrende for avgjørelsen. Forvaltningsmyndigheten kan også sette vilkår for dispensasjonen for å sikre at verneverdiene ikke blir påvirket.

Departementet slutter seg til direktoratets forslag om en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet, jf. § 6 første ledd bokstav d. Det skal i saksbehandlingen etter verneforskriften ikke legges større begrensninger på akvakulturvirkosomhet enn det som er nødvendig for å ivareta verneformålet, og dispensasjon etter verneforskriften skal gis så lenge det ikke er motstrid mellom verneformålet og tiltaket. I denne vurderingen vil det bl.a. være av betydning om akvakulturaktiviteten antas å medføre miljøskadelige utslipp av næringssalter og partikler eller betydelige inngrep i sjøbunn. Normale forankringer som ikke kommer i konflikt med sårbare arter eller habitater på sjøbunnen vil som hovedregel ikke være å anse som betydelige inngrep i denne sammenhengen.

Departementet viser videre til at det i § 6 bokstav b og c er tatt inn spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for aktiviteter i regi av Forsvaret og forsvarsindustrien som ikke er tillatt etter verneforskriftens § 5. Departementet viser videre til at i § 6 bokstav c er begrepet «detonering av blindgjengere» byttet ut med «eksplosivrydding», som et mer treffende begrep, og videre er ordlyden justert for å reflektere at det kan gis dispensasjon til dette i alle områder der § 5 ikke gir adgang til dette. Det skal legges stor vekt på sikkerhetshensyn i behandlinger av søknader på dette punktet.

Departementet understreker for øvrig at ved behandling av søknader om dispensasjon for etablering av navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak, jf. § 6 første ledd bokstav a, skal det legges stor vekt på hensynet til ivaretagelsen av sjøsikkerhet. Dispensasjon skal gis så lenge det ikke er motstrid mellom verneformålet og tiltaket.

Generelle dispensasjonsbestemmelser

§ 7 viser til at forvaltningsstyresmakta også kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, i samsvar med naturmangfoldloven § 48. Denne generelle dispensasjonsbestemmelsen er i forarbeidene til

naturmangfoldloven omtalt som en «sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet» (Ot.prp. nr. 52 (2008–2009)).

Forvaltning

Forskriftens §§ 8-11 gir nærmere regler om skjøtsel, forvaltningsplan og forvaltningsmyndighet. Departementet slutter seg til Miljødirektoratets tilrådning om at et verneområdestyre skal stå for forvaltningen av området. Etter en samlet vurdering tilrår departementet at det opprettes et eget verneområdestyre for forvaltningen av det marine verneområdet. Det legges til grunn at Statsforvalterne midlertidig utøver forvaltningsmyndigheten mens verneområdestyret blir etablert, og at verneforskriften etter dette endres for å reflektere at verneområdestyret er på plass, jf. naturmangfoldloven § 34 sjette ledd nr. 4. Verneområdestyret skal opprette et rådgivende utvalgt der bl.a. Forsvarsbygg, Fiskeridirektoratet og andre berørte interesser skal være representert.

Ikrafttredelse

Det foreslås at forskriften trer i kraft straks.

4.3. Nærmere om samfunnsøkonomiske konsekvenser

Bevaring av naturmangfold gjennom vern er viktig for økosystemenes funksjon. En representativ bevaring betyr at verneområdene fanger opp variasjonsbredden i naturmangfoldet, både det som er typisk eller vanlig og det som er mer sjeldent, og bevarer dette for kommende generasjoner. Størrelsen på den samfunnsøkonomiske verdien av vern vil bl.a. avhenge av hvor mange som berøres, størrelsen på arealet og i hvilken grad vernet vil begrense negativ påvirkning. Mange i Norge er opptatt av å bevare naturmangfoldet, enten for egen del eller for kommende generasjoner. Naturarv er derfor en verdi som påvirker svært mange, potensielt hele befolkningen.

Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden har naturverdier og en størrelse som gjør at vern av dette området vil være et vesentlig bidrag til å oppfylle nasjonale og internasjonale mål om representativ bevaring av viktige områder for marin natur.

Å bevare et utvalg representative marine områder er av stor verdi for fremtidig forskning og kunnskapsutvikling. Områdets størrelse, spennvidde fra kyst til hav, plassering i forhold til kyststrømmen, stor variasjon i naturmangfold og begrenset påvirkning, gjør Andfjorden egnet som referanseområde for forskning og overvåking. Det foreslåtte marine verneområdet skal i tråd med verneforskriften kunne tjene som referanseområde for langtidsovervåking og forskning generelt, og også for å kunne studere effekter av aktiviteter som fiske med bunntrål, reketrål og snurrevad.

Klimaendring og forsuring av havet kan bli en økende trussel fremover for området. For eksempel vil stigning i havtemperaturen påvirke økosystemene og nye arter kan komme inn i området. Introduksjoner av fremmede arter er en av de største truslene mot marine miljøer, og problemet er økende. Vern av området sikrer ikke naturmangfoldet mot klimaendringer, men kan ved at andre

påvirkningsfaktorer reduseres eller reguleres, gjøre at området står bedre rustet og vil være mer robust mot uheldige effekter av klimaendringer.

Den foreslåtte verneforskriften setter forbud mot tiltak og aktiviteter som vurderes å kunne ha negativ effekt på verneverdiene i områdene. Vern vil derfor fungere som en "forsikring" mot mulige inngrep i framtiden. Restriksjonene er tilpasset verneformål og de verneverdiene man ønsker å ta vare på, og avveininger som er gjort mot andre samfunnsinteresser i lys av bl.a. høringsrunden og samfunnsøkonomiske vurderinger.

Gjennom verneforskriftene er det åpnet for å gi dispensasjon til ulike typer tiltak. Ved behandling av dispensasjonssøknader vil påvirkninger på verneverdier og verneformål bli vurdert, og det vil kunne settes vilkår av hensyn til dette. Prinsippene i naturmangfoldloven vil bli vurdert og vektlagt ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskriften og i arbeidet med forvaltningsplan. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene, vil virksomhet og tiltak det åpnes for i verneforskriften med liten grad av sannsynlighet ha nevneverdig negativ innvirkning på verneformål og verneverdier.

I forslag til verneforskrifter legges det i liten grad restriksjoner på pågående aktiviteter som fiskeri, akvakultur, naturbasert reiseliv mv. Forslaget innebærer imidlertid enkelte restriksjoner på Forsvarets og forsvarsindustriens bruk av området, jf. nærmere omtale nedenfor.

Det kan være utfordrende å vurdere konsekvenser verneforslaget kan ha for aktiviteter som ikke er planlagt per i dag, og som det må søkes dispensasjon om eller som forbys i sin helhet i verneforskriftene. I mange tilfeller vil det imidlertid finnes tilgjengelige alternative lokasjoner utenfor verneområdene. Hensynene som er tatt underveis i verneprosessen, bidrar også til å redusere mulige negative konsekvenser for eventuell fremtidig virksomhet. Dette gjelder både foreslåtte avgrensninger av verneområdene og foreslåtte direkte unntak eller dispensasjonsbestemmelser i verneforskriftene.

I det følgende vurderes aktuelle konsekvenser for utvalgte aktiviteter og virksomhet i området.

Fiskeri

Regulering av fiske innenfor det foreslåtte verneområdet er begrenset til regulering av bruk av redskaper som kan berøre bunnen i sonene markert som A, B, C og D i vernekartet. Generelt vurderes konsekvensene for fiskeri ved opprettelse av det marine verneområdet som små. Samtidig kan opprettelsen bidra til å bevare grunnlaget for fiskerinæringen i vernede og nærliggende områder på lang sikt, gjennom å bevare intakte leveområder for fisk, skalldyr og andre levende organismer.

Akvakultur

Det ligger ikke eksisterende eller planlagte akvakulturanlegg innenfor det foreslåtte verneområdet. Verneforslaget utelukker ikke fremtidig utvikling av akvakulturnæringen innenfor verneområdet. Forslag til verneforskrift inneholder en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for akvakultur som

ikke er i strid med verneformålet. Utfallet av en søknad vil kunne avhenge både av bl.a. momentene som nevnt i omtalen under pkt. 4.2.

Friluftsliv og naturbasert reiseliv

Sjøen i Andfjorden er viktig både for lokalbefolkningen og tilreisende, og brukes til fritidsfiske, båtliv, dykking, bading og andre typer utfart. Det foreslåtte verneområdet vil bidra til å styrke beskyttelsen av natur- og ressursgrunnlaget for friluftsliv, rekreasjon og naturbasert reiseliv i området på lang sikt. Samlet vurderes derfor vernet å ha positive konsekvenser for mulighetene for friluftsliv, rekreasjon og naturbasert reiseliv.

Samisk næringsgrunnlag

Marint vern kan bidra til å styrke næringsgrunnlaget for det tradisjonelle kyst- og fjordfisket, som er viktig for samisk natur- og kulturgrunnlag. Vernet vurderes ikke ha en negative konsekvenser for sjøfiske, samtidig som vernet bidra til å ivareta grunnlaget for denne næringsaktiviteten.

Forsvarets virksomhet

Forsvarets skyte- og øvingsfelt overlapper med om lag 60 prosent av det foreslåtte verneområdet. Det pågår forsvarsaktivitet innenfor verneområdet, med blant annet skyte- og øvingsfelt i sjø. Andfjorden er et av Norges viktigste øvingsområder for Sjøforsvaret, og tilrettelagt for operasjoner sammen med allierte. Ifølge Forsvarsbygg tilsier den sikkerhetspolitiske situasjonen at behovet for skyte- og øvingsaktivitet er økende. Det er usikkert i hvilken grad Forsvaret og forsvarsindustrien sin aktivitet påvirker verneverdiene negativt i dag, men det påpekes at deler av aktiviteten potensielt kan påvirke verneverdiene. Samtidig begrenser skyte- og øvingsfeltet annen virksomhet, herunder næringsvirksomhet, i området som potensielt kunne påvirket verneverdiene.

Konsekvensene av det foreslåtte vernet for Forsvaret og forsvarsindustrien vil være enkelte restriksjoner, som først og fremst gjør seg gjeldende innenfor angitte soner med særlig verdifull natur innenfor verneområdet. FFIs utarbeidede tabell vil etter vernevedtaket utgjøre en ramme for fremtidig aktivitet. For forsvaret er imidlertid slike tabeller kjent metode og i tråd med måten Forsvaret utøver aktivitet på i dag. På denne bakgrunn vurderes konsekvensene for Forsvaret og forsvarsindustrien å være innenfor akseptable rammer, og vil ikke påvirke samlet forsvarsevne negativt.

Samlet vurdering

Avveiningene og endringene som er gjort underveis i prosessen har bidratt til å redusere samfunnsøkonomiske kostnader ved verneforslaget, uten at dette vurderes å få vesentlige negative konsekvenser for formålet med vernet. I et samfunnsperspektiv vurderes forslaget å ha klare

positive konsekvenser for naturverdiene lokalt, regionalt og nasjonalt, samtidig som de negative konsekvensene ved verneforslaget vurderes å være begrenset.

4.4 Budsjettmessige konsekvenser

Forvaltningsplan for området må ferdigstilles snarest mulig etter vernevedtak, slik at man har et godt planverktøy for å forvalte verneområdet. I den forbindelse vil det også være behov for nærmere kartlegging av naturmangfoldet, som grunnlag både for overvåking av tilstand, bruk av referanseområdene, vurdering av tiltak for å ivareta verneverdiene og behandling av dispensasjonssøknader. I sum vil dette bidra til en mer treffsikker forvaltning av verneområdet.

Kostnader ved utarbeidelse av forvaltningsplaner varierer fra område til område, og avhenger bl.a. av områdenes størrelse og kompleksitet når det gjelder brukerinteresser. Erfaringstall fra arbeid med forvaltningsplaner for de marine verneområdene, Gaulosen, Rødberget og Saltstraumen, tilsier en kostnad i størrelsesorden 0,2-0,4 mill. kr. For å forenkle og effektivisere arbeidet med forvaltningsplaner, er det utviklet digitale verktøy.

Videre kommer i dette tilfellet utgifter til drift av verneområdestyre, som dekkes over kap. 1420.21. Kostnaden ved ansettelse av verneområdeforvalter er i størrelsesorden 1,3 mill. kr. årlig.

Kostnader ved kartlegging av naturmangfoldet varierer også fra område til område, og avhenger av områdenes størrelse, kompleksitet når det gjelder naturforhold og hvor detaljert kartlegging det legges opp til. En annen faktor er hvor detaljert områdene er kartlagt på forhånd. For å oppnå en treffsikker forvaltning, kreves mer detaljerte kartlegginger. Kostnaden ved kartlegging av Saltstraumen marine verneområde, var ca. 1 mill. kr.

Utarbeidelse av forvaltningsplaner finansieres over kap. 1420.21. Kartlegging kan finansieres over kap. 1420.36.

Kostnadene vil dekkes innenfor aktuelle budsjettposter og eksisterende budsjetttrammer.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

1. Forskrift om vern av Andfjorden marine verneområde i kommunene Andøy, Harstad og Senja, Nordland og Troms fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.
2. Forskrift om retting av feil i forskrifter om marine verneområder fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.